

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР

Лекція № 3

ПЛАН

- Поняття та значення принципів адміністративної процедури.
- Верховенство права в адміністративній процедурі.
- Законність як принцип адміністративної процедури.
- Добросовісність і розсудливість у діяльності публічної адміністрації.
- Пропорційність і відкритість адміністративної процедури.
- Принцип безсторонності та використання повноважень за належною метою.
- Своєчасність і розумний строк.

Принципи адміністративних процедур

походить від лат. principium –
«основа, начало».

визначені у ст. 4 Закону України
«Про адміністративну
процедуру»

ключові базові ідеї, які лежать в основі
здійснення процедурної діяльності,
характеризуються універсальністю та визначають
спрямованість дій суб'єктів публічного
адміністрування

Принципами адміністративної процедури є:

Поширений поділ

Загальні принципи

- *верховенства права*
- *пріоритетності прав і свобод людини*
- *законності*
- *системності*
- *неупередженості та безсторонності*
- *оптимізації адміністративних процедур*
- *правової визначеності*
- *підконтрольності*
- *презюмованої правомірності правової позиції заявника*

Спеціальні принципи

Виокремлення спеціальних принципів адміністративної процедури базується на Резолюції Ради Європи (77) 31 «Про захист особи відносно актів адміністративних органів» (ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи від 28.09.1977 р.).

Верховенство права

- Адміністративний орган при здійсненні адміністративного провадження керується принципом верховенства права, відповідно до якого, зокрема, **людина, її права і свободи визнаються найвищими цінностями** та визначають зміст і спрямованість діяльності держави

Законність

- Адміністративний орган здійснює адміністративне провадження виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України, законами України, а також на підставі міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.
- Адміністративний орган застосовує **інші нормативно-правові акти**, прийняті відповідним органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законом.
- Здійснення адміністративним органом **дискреційного повноваження** вважається законним у разі дотримання таких умов:
 - 1) дискреційне повноваження передбачено законом;
 - 2) дискреційне повноваження здійснюється у межах та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законом;
 - 3) правомірний вибір здійснено адміністративним органом для досягнення мети, з якою йому надано дискреційне повноваження, і відповідає принципам адміністративної процедури, визначеним Законом;
 - 4) вибір рішення адміністративного органу здійснюється без відступлення від попередніх рішень, прийнятих тим самим адміністративним органом в однакових чи подібних справах, крім обґрунтованих випадків.
- Висновки про застосування норм права, викладені у **постановах Верховного Суду, є обов'язковими** для всіх адміністративних органів, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права.
- Адміністративний орган, що порушив право, свободу чи законний інтерес особи, зобов'язаний за власною ініціативою протягом розумного строку з дня виявлення порушення **поновити право, свободу чи законний інтерес**, не чекаючи подання скарги чи пред'явлення позову та запобігаючи повторенню порушення у майбутньому.

Рівність перед законом

- Адміністративне провадження здійснюється на засадах **рівності перед законом усіх фізичних осіб** незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, стану здоров'я, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, рівності перед законом усіх юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми, форми власності, підпорядкування, місцезнаходження, місця створення та реєстрації, законодавства, відповідно до якого створена юридична особа, та інших ознак чи обставин.
- У випадках та порядку, визначених законом, **окремі категорії осіб** (малолітні та неповнолітні особи, особи з інвалідністю, іноземці, особи без громадянства, інші визначені законом категорії осіб) під час здійснення адміністративного провадження **користуються додатковими гарантіями**, передбаченими законом.

Обґрунтованість

- Адміністративний орган забезпечує належність та повноту з'ясування обставин справи, безпосередньо досліджує докази та інші матеріали справи.
- Адміністративний орган під час здійснення адміністративного провадження враховує всі обставини, що мають значення для вирішення справи.
- Адміністративний орган зобов'язаний **обґрунтовувати адміністративні акти**, які він приймає, крім випадків, визначених законом. Адміністративний акт, який може негативно вплинути на право, свободу чи законний інтерес особи, повинен містити **мотивувальну частину**, що відповідає вимогам Закону.
- Якщо адміністративний орган змінює оцінку та висновки в однакових чи подібних справах, він зобов'язаний надати належне **обґрунтування такої зміни**.

Безсторонність (неупередженість) адміністративного органу

- Адміністративний орган забезпечує **однакове ставлення до всіх учасників адміністративного провадження.**
- Не допускається **неправомірна заінтересованість** адміністративного органу в результатах розгляду та вирішення справи.
- Посадова особа адміністративного органу повинна вживати заходів щодо **запобігання та врегулювання конфлікту інтересів** у своїй діяльності та діяльності інших посадових осіб, пов'язаній з розглядом та вирішенням справи, відповідно до порядку, визначеного Законом України "Про запобігання корупції".

Добросовісність і розсудливість

- Адміністративний орган зобов'язаний діяти **добросовісно для досягнення мети**, визначеної законом.
- Адміністративний орган при здійсненні адміністративного провадження повинен діяти, керуючись **здоровим глуздом, логікою та загальноприйнятими нормами моралі**, з дотриманням вимог законодавства.
- Особа зобов'язана **здійснювати надані їй права добросовісно та не зловживати ними**.

Пропорційність

- Адміністративний орган повинен дотримуватися принципу пропорційності під час:
 - 1) прийняття адміністративних актів;
 - 2) прийняття процедурних рішень і вчинення процедурних дій.
- Адміністративний акт повинен прийматися з **дотриманням необхідного балансу** між несприятливими наслідками для права, свободи чи законного інтересу особи і цілями, на досягнення яких спрямований адміністративний акт. Негативні наслідки для особи та публічних інтересів повинні бути найменшими.
- Адміністративний орган зобов'язаний використовувати свої **повноваження з метою, з якою такі повноваження надані**. Мета, з якою надано повноваження, визначається законом або впливає з його положень.

Відкритість

- Адміністративний орган зобов'язаний у порядку, встановленому законом, забезпечувати **реалізацію права особи на доступ до інформації**, що пов'язана з прийняттям та виконанням адміністративного акта стосовно неї.
- Учасник адміністративного провадження має **право знати** про початок адміністративного провадження та про своє право на участь у такому провадженні, а також право на ознайомлення з матеріалами відповідної справи.
- **Забороняється розголошення** наявних у справі відомостей, що відповідно до закону становлять інформацію з обмеженим доступом.

Своєчасність і розумний строк

- Адміністративний орган розглядає та вирішує справу, а також вчиняє процедурну дію та/або приймає процедурне рішення протягом розумного строку (у найкоротший строк, достатній для здійснення адміністративного провадження), але не пізніше граничних строків, визначених законом.
- Адміністративний орган вирішує справу своєчасно, а саме до настання обставин, за яких прийняття адміністративного акта може втратити актуальність.

Ефективність

- Адміністративний орган організовує розгляд та вирішення справ, що належать до його компетенції, з **найменшими витратами коштів та інших ресурсів, у простий та ефективний спосіб.**
- Адміністративний орган забезпечує розгляд і вирішення справи з вчиненням процедурних дій, що є **достатніми та необхідними** для належного вирішення справи.

Презумпція правомірності дій та вимог особи

- Дії та вимоги особи є правомірними, **доки інше не буде доведено** під час розгляду та/або вирішення справи.
- Сумніви щодо правомірності дій та вимог особи, що виникають внаслідок неоднозначного (множинного) трактування норми права, повинні тлумачитися адміністративним органом на користь їх правомірності.

Офіційність

- Адміністративний орган зобов'язаний встановлювати обставини, що мають значення для вирішення справи, і за необхідності збирати для цього документи та інші докази з власної ініціативи, у тому числі без залучення особи витребувати документи та відомості, отримувати погодження та висновки, необхідні для вирішення справи.
- Адміністративний орган **не може зобов'язувати** особу самотійно отримувати документи та інші докази, необхідні для здійснення адміністративного провадження, якщо такий обов'язок не визначено законом.
- Адміністративний орган **не може вимагати** від особи надання документів та відомостей, що перебувають у володінні адміністративного органу або іншого органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи або організації, що належить до сфери управління такого органу.

Гарантування права особи на участь в адміністративному провадженні

- Особа має право бути заслуханою адміністративним органом, надавши пояснення та/або заперечення у визначеній законом формі до прийняття адміністративного акта, який може негативно вплинути на право, свободу чи законний інтерес особи.
- Адміністративний орган зобов'язаний здійснювати інформування та консультування учасників адміністративного провадження з питань, що стосуються адміністративного провадження, а також щодо змісту їхніх прав та обов'язків.
- Особа має право у передбаченому законом порядку **виребувати та/або надавати документи**, а також інші докази, що стосуються обставин адміністративної справи.

Гарантування ефективних засобів правового захисту

- Особа має право на **оскарження** рішень, дій чи бездіяльності адміністративного органу в порядку адміністративного оскарження відповідно до Закону **та/або** в судовому порядку.
- Адміністративний орган **зобов'язаний** повідомити **особу** про спосіб, порядок і строк оскарження адміністративного акта, який негативно впливає на право, свободу чи законний інтерес особи.

Мова здійснення адміністративного провадження

- Адміністративне провадження здійснюється державною мовою відповідно до закону.
- Учасник адміністративного провадження, його представник, особа, яка сприяє розгляду справи, яка не володіє або недостатньо володіє державною мовою чи має вади слуху, під час здійснення адміністративного провадження має право користуватися послугами перекладача (у тому числі перекладача жестової мови) в порядку, встановленому законом.
- У разі подання особою документів, необхідних для здійснення адміністративного провадження, складених іншою мовою, ніж державна, така особа у встановленому законом порядку самостійно забезпечує їх переклад на державну мову, крім випадків, передбачених законом.